

Digital infrastruktur

Senast uppdaterad: 2019-08-23

Digital infrastruktur i Sundsvall

Den digitala utvecklingen har pågått länge och har i grunden förändrat vad vi gör, hur vi gör det och vad som går att göra. Utvecklingen går allt snabbare och det är viktigt att hänga med och ta tillvara de möjligheter digitaliseringen kan erbjuda. Att bygga upp en digital infrastruktur som är tillgänglig för alla är därför en grundförutsättning för att i digitaliseringen av samhället möta människors behov av snabbt bredband och stabila mobila tjänster.

Enligt Post- och Telestyrelsens statistik från 2018 hade 84 % av Sundsvalls hushåll och företag bredband inom tätort och motsvarande siffra för landsbygden var 31 %.

Utbyggnaden av snabbt bredband

Utgångspunkten för svensk bredbandspolitik är att marknaden i första hand ska tillgodose behovet av bredband och att kommunala aktörer bör träda in endast när kommersiella marknadsförutsättningar inte föreligger. Konsekvensen av denna politik har dels varit att utbyggnaden i första hand koncentrerats till tätorter och att utbyggnadstakten på landsbygden halkat efter. En annan konsekvens har varit att ett flertal privata marknadsaktörer har strömmat till och skyndsamt sålt in fiber till så många hushåll och företag som möjligt för att låsa fast marknadsandelar. Därefter har inte utbyggnadstakten motsvarat kundernas förväntningar och många har fått vänta länge, alltifrån månader till flera år. Vidare har bristen på underentreprenörer med rätt kompetens och likaså överbelastningen av dessa bidragit till exempelvis otillåtna markintrång, avgrävda ledningar, dåligt återställda av- och påfarter, fiberledningar som ligger i dagen med mera. Missnöjet kring bredbandsutbyggnaden har därför varit utbrett och varit väldigt uppmärksammat i nationell media. Utifrån denna politik har Sundsvall tillsammans med många andra kommuner haft en passiv roll som efterhand övergått till en alltmer aktiv och strategiskt främjande roll på bredbandsmarknaden.

Det som återstod vid årsskiftet 2019 var 1 341 hushåll i Sundsvalls kommun, enligt en behovskartläggning genomförd av WSP på uppdrag av kommunen, och den uppskattade kostnaden för att ansluta med fiber till dessa skulle vara ca 139 620 000 kr. Denna kartläggning är dock enbart en fingervisning kring vad som återstår i Sundsvalls kommun.

Digitalisering

Digitalisering är en central utveckling som i allt högre grad påverkar samhällsfunktioner, näringsliv och invånare. Digitaliseringen har av digitaliseringskommissionen lyfts fram som den enskilt starkaste förändringsfaktorn i

samhället fram till år 2025. Möjligheten till ständig uppkoppling påverkar både utformningen av stadsmiljöer och byggnader samt transportsystemets effektivitet. E-handeln innebär nya konsumtionsmönster som ställer nya krav på infrastruktur. En fortsatt utveckling av informations- och kommunikationsteknik förbättrar möjligheterna att uppnå Sundsvalls hållbarhetsmål. Den statliga digitaliseringsmyndigheten är lokaliserad till Sundsvall. Samverkan sker mellan kommunen, Mittuniversitetet och myndigheter gällande olika utvecklingsprojekt inom digitaliseringen.

Lagar, regler och normer

”Lagen om åtgärder för utbyggnad av bredbandsnät” trädde i kraft den 1 juli 2016. Lagen innebär bland annat att den som ska bygga ut bredbandsnät får rätt att nyttja andras infrastruktur eller samordna sin utbyggnad med andras bygg- och anläggningsprojekt. Samtidigt gjordes vissa förändringar i lagen om elektronisk kommunikation (LEK) och i plan- och bygglagen (PBL).

Reglerna innebär rättigheter för bredbandsutbyggare och skyldigheter för vissa ägare av infrastruktur. Alla kommuner, landsting, regioner och kommunala bolag som ansvarar för ledningsburen infrastruktur berörs av de nya reglerna från 2016 och behöver bland annat ta ställning till hur de ska uppfylla informationskraven.

De nya reglerna behandlar i huvudsak följande:

- Nätägares skyldighet att upplåta sin infrastruktur till bredbandsutbyggare.
- Nätägares skyldighet att medge samordning av bygg- och anläggningsprojekt med bredbandsutbyggares projekt.
- Nätägares skyldighet att informera om sin infrastruktur och om planerade eller pågående bygg- och anläggningsprojekt.
- Tvistlösningsförfarande när överenskommelser inte kan nås.
- Tillträde till infrastruktur i byggnader (LEK).
- Krav på att byggnadsverk ska ha de tekniska egenskaper som är väsentliga i fråga om bredbandsanslutning (PBL).

Mål – EU, nationella och regionala

De nu gällande reglerna baseras på ett EU-direktiv som brukar benämnas utbyggnadsdirektivet. Syftet med direktivet och de nya reglerna är att främja bredbandsutbyggnad genom att sänka kostnaderna för utbyggnad av bredbandsnät.

Både staten och Sundsvalls kommun har en hög ambition kring bredbandsutbyggnaden. Målsättningen är att 95 % av hushåll och företag ska ha

tillgång till 100 Mbit/s år 2020. Vidare till år 2025 har staten satt mål som är närapå 100 % med ledordet ”användning utan upplevd begränsning”.

Länsstyrelsen Västernorrland har i Handlingsplan för bredbandsutbyggnad slagit fast följande mål för bredbandsutbyggnaden i länet:

- År 2020 bör 90 procent av alla hushåll och företag ha tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s.
- År 2020 ska det finnas öppet, robust och operatörsneutralt nät mellan samtliga kommuner i länet.
- År 2020 ska alla fasta offentliga arbetsställen ha tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s.²⁴

Den 1 januari 2017 övertog Landstinget Västernorrland, i och med bildandet av region, det regionala utvecklingsansvaret från länsstyrelsen. Ansvaret för bredbandsfrågorna är därför uppdelat på två regionala aktörer. Länsstyrelsen ansvarar bl.a. för projektet Dig. 2020 och landsbygdsprogrammet med stöd till bredbandsinfrastruktur, medan ansvaret för att upprätthålla en funktion som regional bredbandskoordinator har övergått till Region Västernorrland. Regionen ansvarar även för övergripande samordning, samverkan och samarbete i bredbandsfrågor, att stödja och främja kommunernas arbete med bredbandsfrågorna samt till att sprida information om bredbandstäckningen i länet.

Kommunala beslut

Sundsvalls kommun har tagit fram en handlingsplan, antagen i kommunfullmäktige 2017-04-24, som syftar till att öka utbyggnaden av snabbt bredband på landsbygden för perioden 2017-2020.

Den största och mest långtgående satsningen i handlingsplanen innebär att kommunstyrelsen lämnar högst 25 miljoner kr årligen, för perioden 2017-2020, i investeringsbidrag till Sundsvall Elnät (nätägare) för fiberutbyggnad på landsbygden. Detta innebär att stadsnätbolaget ServaNet, som är ett dotterbolag till Sundsvalls Elnät, kan bygga nya fibernät i områden där det saknas kommersiella förutsättningar eller möjlighet till statligt bredbandsstöd.

Sundsvalls kommun har en IT-strategi och kommunstyrelsen har under 2019 beslutat om en handlingsplan för digitalisering. Målbilden för digitaliseringen (fastställd av Kommunfullmäktige) är:

”I Sundsvalls kommun använder vi digitaliseringens möjligheter för att förbättra kvaliteten och öka tryggheten i den kommunala servicen. Genom att vi effektiviserar den kommunala verksamheten frigör vi tid och resurser för att stärka demokratin, öka delaktigheten och självständigheten hos Sundsvalls invånare.”

Mycket av kommunens digitalisering handlar om förnyade arbetssätt och det är bara i vissa fall detta har någon koppling till fysisk planering.

Digital infrastruktur – trender och utmaningar

Digitaliseringen är den enskilt största förändringsfaktorn i vårt tidevarv och den påverkar alla delar av samhället. Digitalisering är ett strategiskt förhållningssätt som syftar till att skapa större nytta genom nya eller förändrade arbetssätt med hjälp av digital teknik. Rätt använt i kommer digitaliseringen öka medborgarnytan, förbättra medarbetarnas arbetsvillkor, möjliggöra sänkta kostnader samt skapa andra fördelar genom att förändra hur verksamheterna arbetar. Digitaliseringen av samhället kommer med all sannolikhet påverka människors framtida rörelsemönster mellan boende, skola, arbete och service, vilket medför behov av anpassning av markanvändning och infrastruktur.

Utbyggnadstakten av bredband i Sundsvalls kommun har som statistiken visar på senare tid kommit igång ordentligt. I tätorterna är det mesta utbyggt och på landsbygden är det många anslutningar på gång. Samtidigt är det just landsbygdsområden som återstår och som är den stora utmaningen. I och med de glesa strukturerna med långa avstånd, kort grävsäsong och ett kuperat landskap är det dyrt att gräva fiber på landsbygden i Norrland. För att kompensera för detta har fiberaktörerna sökt statliga stöd, vilka delvis gett ett antal beviljade bredbandsprojekt på landsbygden. Förutom detta har även Sundsvalls kommun skjutit till 100 miljoner kronor till det kommunala bredbandsbolaget ServaNet fram till år 2020 för att bygga bredband på landsbygden.

Läs mer

Kommunens handlingsplan för bredbandsutbyggnad på landsbygden:

<https://sundsvall.se/wp-content/uploads/2017/05/Handlingsplan-för-bredbandsutbyggnad-på-landsbygden-2017-2020-1.pdf>